

pisnik, ki se piše pri dopuščalni komisiji. Ta zapisnik je potem poslati deželnemu odboru, da ga da na znanje deželni vladi in osrednjemu odboru kranjske kmetijske družbe.

§ 10. Stroške dopuščalne komisije je na živinorejce tistih občin, za katere se je komisija sešla, da preišče bika plemenjake, razdeliti po meri, določeni v § 3.

Kadar se snide komisija v isti namen na prošnjo posameznih posestnikov plemenskih bikov razven določenega časa, plačati morajo oni sami dotične stroške.

§ 11. Kdor svojega bika rabi ali daje rabiti za plemenitev tuje živine brez predpisane preiskave in dovolitve, zapade za vsak slučaj posebe globi od dveh do desetih goldinarjev.

§ 12. Biki plemenjaki se ne smejo spuščati večkrat nego dvakrat na dan in samo v prisledkih po najmenj 6 ur.

Prestopek tega določila je kaznovati z globo od jednega do petih goldinarjev.

§ 13. Vsak posestnik dopuščenega bika mora o kravah in telicah, na katere je bil spuščan, spisovati zapisek (spuščalni zapisek) po priloženem vzorci, katerega mora komisijnim udom na njih zahtevo pokazati na pogled.

Bikov posestnik je zajedno dolžan, lastnikom krav in telic, na katere je bil bik spuščan, na zahtevo brezplačno dati potrdilo (spuščalni list) o zvršenem skoku.

Jednake dolžnosti ima tudi tisti, kateremu je bil izročen dopuščen občinski bik plemenjak (§ 3.), da ga redi.

Nedostatno spisovanje spuščalnega zapiska se kaznuje z globo jednega do petih goldinarjev.

§ 14. Mlado živino, nad pol leta staro, je v hlevu in na paši, kolikor je možno, ločiti po spolu.

§ 15. Telice se pred prvo izmeno zob ne smejo pripuščati k biku.

Prestopek tega določila je kaznovati z globo dveh do desetih goldinarjev.

§ 16. Govejo živino pasti skupaj s prasiči je prepovedano pod globo od jednega do petih goldinarjev.

§ 17. Nobeno tele se ne sme zaklati pod starostjo štirih tednov in predno ima vse prednje mlečne zobe. Izjeme od tega sme v slučaji dokazane posebne potrebe dovoliti župan, ki izda za to dopustni list.

Zoper ta predpis zvršeno klanje je kaznovati z globo od dveh do desetih goldinarjev za vsako tele.

Isti kazni zapade, kdor zoper ta predpis zaklano tele kupi ali posreduje njega prodajo.

§ 18. Namakanje lanu ali konopelj v vodah, določenih za napajanje živine, kakor sploh vsaka njih onesnažba s tvarinami, ki so živini škodljive, prepovedana je pod globo jednega do desetih goldinarjev.

§ 19. Hleve za govejo živino je narejati po določilih § 33., oziroma § 72. pod 5 stavbinskega reda za vojvodino Kranjsko z dne 25. oktobra 1875., dež. zak. št. 26.

§ 20. Zvrševati kazenska določila tega zakona pristoji v izročnem področji po določilih § 58. občinskega reda županu tiste občine, v kateri je bil prestopek storjen.

Glede prestopkov, storjenih v ozemlju mestne občine Ljubljane, zvršuje kazensko pravico magistrat (§ 70. občinskega reda za deželno stolno mesto Ljubjano).

§ 21. Iztirjane globe se stekajo v ubožni zaklad tiste občine, v katere ozemlju je bil storjen prestopek.

Kadar globe ni možno iztirjati, izpremeniti jo je v zaporno kazen. Pri tem se za globo do petih goldinarjev prisodi zapora do 24 ur, nikoli pa pod 6 ur.

§ 22. Zarad zastarenja se ne smejo v tem zakonu omenjeni prestopki več preiskovati in kaznovati, ako se zoper prestopnika ni v treh mesevih od dneva storjenega kaznivega dejanja vpotila preiskava.

§ 23. Ta zakon stopi v veljavnost z dnevom svoje razglasitve, in s tem dnevom izgubi svojo veljavnost zakon z dne 16. februarija l. 1879., dež. zak. št. 11.

§ 24. Mojima ministroma za poljedelstvo in za notranje stvari je naročeno zvršiti ta zakon.

Razne reči.

* Ako naročiš drevja, pa je na potu zmrzavalo, bodi posebno previden, kadar ga dobiš. Nesi drevje v slamo povito, kakor ga dobiš, na temen in primerno gorak kraj, kjer ostani toliko časa zavito, da se odtaja. Potem ga odveži in prisi v prst. Preglej pa drevje natančno, koliko je trpelo od mraza. Koder je zmrzlo, je rdečkasto rjavo.

* Ako hočemo, da bodo naša sadna drevesa redneje in obilneje rodila, ravnati moramo kakor poljedelci ki svoji utrujeni zemlji z umnim gnojenjem pomagajo. Tako mora tudi sadjar si pomagati z gnojem, brez katerega bo le redkokedaj imel bogato sadno letino. Sadnemu drevju moramo torej redno gnojiti, da mu z gnojem saj en del onih tvarin, katerih nam daje s sadjem, povračamo. V svesti pa si sme sadjar biti, da bo imel največi dobiček on, ker sadno drevo mu bo jako hvaležno in bogato povračalo, kar je od njega prejelo.

* Pitani lešniki. Vrtni nadzornik Kolb poroča v organu bavarskega kmetijskega društva, kako se v veliko korist goje pitani lešniki: Neki Angleš Weeb po imenu, je samo z umno gojo pitanih lešnikov obogatel. On zasaja pitano leskovino na lehe tako, da pride na vsaka 2½ metra en grm, ali pa 570 grmov na vsak hektar. Prva leta sadi med vrste kuhinsko zelenjavo, po sedmem letu pa, ko leska uže dobro rodi, ne seje in ne sadi ničesar več med grmovje. Od hektara dobi za same lešnike povprek po 800 gl. na leto. Gotovo prav lep priho ek in skoro brez vsega truda! Najboljše vrste pitanih lešnikov so tako zvani lombardski (Lombardische Nuss) in pa zelenati lešniki (Zellernuss). Kedor si želi

naročiti teh vrst sadik, obrne se lahko do pomologičnega instituta v Reutlingen-u, na Wirtemberškem, ali pa do Alfreda Busse-a, vrtnarja v Kannstadt-u pri Stuttgartu, ki se prav posebno peča z rejo lešnikov.

* **Grahov molj ali kukec** je grahu zelo škodljiv in razjé po nekaterih krajih, posebno po gorkih, na primer na Vipavskem, skoro vsako grahovo seme. Da bodo naši kmetovalci vedeli, kako se ta živalca množi, naj tukaj popišemo njeno življenje in množitev. Grah, katerega sadimo, ima v sebi molje ali kukce; ti izlezejo spomladi iz zemlje, to je iz vsejanega semena, ter zležejo jajčka na stročje, in sicer tako, da prideta po 2 jajčka eden vrhu drugega. Čez 6 dni se iz jajčkov izvalijo črvički, kateri prejedo luščine in se v seme zajedo. V njem žive do pomladi in tedaj se v hrostke spremene in se, kakor je gori povedano, zopet na novo začno pomnoževati.

Obvarujemo se tega žužka na ta način: Ko bi vsi kmetovalci semenski grah tako spravljali v lonce, da bi spomladi hrostki ne mogli iz njih letati, ampak bi v njih poginili, seveda bi to morali vsi tisti storiti, ki grah sejejo in bi potem le 2 leti stari grah za seme rabiti morali. Kdor pa hoče grah čez zimo obvarovati, ga mora precej, ko ga je sušil 12 ur na suhi toploti, od 50 stopinj brez vode pri ogroji greti in tako v njem črv uničiti, se ve da taki grah za setev ni več sposoben, ker ne kali.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

140.

Za Vaalom.

Klipdrift 1871.

Drugokrat sem imel neprijetnost z opico. Počival sem v gostem lesu. Hoteč si skuhati čaja nabiram suhljad. Tu zagledam malo belo opico na zemlji. Grem k njej, da jo vlovim. Ali ta hip plane náme z gošče stara, dosta velika opica, malej mati. Jaz sem se branil, kolikor sem se mogel. Ali preden sem se nadejal, popala me je za nogo in dobro ogrizla. Trikrat sem sprožil, ali nobenkrat je nisem zadel. Še le četrti strel je povalil jo na tla. Koj je bilo po njej. Mala opica je pri mrtvej bolešno cvilila. Vzel sem jo seboj, ali uže drugega dne mi je poginila.

Priti ob življenje tu ni nič čudnega. Nedavno sem se zbudil v svojej platnenej hišici. Solnce je stalo uže visoko in zelo pripekalo. Vzdignem glavo, in kaj zagledam? Izpod koca, na katerem sem ležal, gleda kos lepo pisane kače. Poznal sem jo, da je strupena. Tiho vstanem, popadem jo in kot bi trenil vržem ven. Na to pograbil toporišče in skočim za njo, da jo ubijem. Ali nisem

je mogel, ušla mi je. Bila je do 6, čevljev dolga, sploščene glave in za čudo svetlih oči. Ni prijetno, če človek za rana zagleda takega gosta pri postelji. Sploh pa živim mirno v pustinjah afriških. Ni se mi batí, da me kdo zapre radi mojih nazorov.

Radi bi vedeli, kako se vrsté vremena tukaj. Sedaj konec decembra, solnce uže pripeka. Sploh pa je takole. Novembra se prično viharji z bliskom, gromom, nalivi in točo. Te vihre so tako silne, da bi ne vrjel, kdor jih ni skusil. To traja navadno do konca decembra. Januvarja pritisne silna vročina; osvežujejo jo lijaki, ki se ponavljajo skoro vsak dan. Ta čas ljudje zelo boleajo. Februvarja deževje pojema. Meseca aprila pa je dež redka prikazen. Od maja do konca oktobra je suho. Junija in julija je po noči zelo mrzlo. V plehaču mojem se naredi led na vodi, po prst debel. Po dnevu je vedro.

Novice evropske sem izvedel ne davno z novin, ki sem jih prejel za dobro besedo in dober denar po posredovanju poglavarja Barolongov. Umeje se, da čitam z največo dihtivostjo razprave, ki se tičejo našega naroda. Povem, da se mi včasih stoži po domovini. Bog daj, da še kedaj stopim na domača tla, da še kedaj gledam krasno našo Prago!

Več potov sem uže slišal leva, ali od daleč. Mogočno rujove, res je to. Imam dva velika huda psa, ali kedar zaslišita to rujovenje, koj se vsa plaha stiskata okrog mene. Nehoté mi hodi na misel ona doba, ko so pred češkimi našim levom se tresli neprijatelji, ki so prihajali v našo domovino, da narod naš zatró.

Bil sem tudi blizu jezera Ngami. Še 20 angleških milj sem imel do njega. Tam se dobé uže žirate. Tri sem videl, menim, da jih je dovelj, kajti domačini imajo strehe z žirafjimi kožami pokrite.

Strelivo mi je tudi pošlo. Pričakujem nove pošiljatve. Kedar jo prejmem, hočem iti k Zambezi. Menim iti ob reki k morju, in potem dalje k Mozambiku. Ali se mi posreči ali ne, ne vem. Star sem uže star. Ker me več mesecev ne bode na navadnem bivališču, prosim, ne pišite mi. Kedar se zopet oglasim, potem mi koj odgovorite. Ako pa dolgo ne bode glasu o meni, mislite si, da je prijatelj Vaš završil svoje potovanje.

Vaš

C. P.

141.

K Zambeziju in nazaj.

V Nev-Rushu 1873.

Pred poldrugim letom sem se hotel pridružiti družbi, ki se je pripravljala na lov k Zambeziju. Obljubiti bi moral pismeno, da ostanem pri družbi dve leti, in se sploh vedem po vojaški. Zato bi dobil po skončanem lovu od čistega prestanka primeren del kakor Hotentoti, katerih pri takih lovskih družbah navadno